

Nr 6.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.

I en den 11 december 1953 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 8, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll må här anföras följande.

I syfte att möjliggöra utjämning av överskott och underskott i den prisreglerande verksamhet, som under överinseende av statens jordbruksnämnd bedrivs av vissa s. k. prisregleringsföreningar på jordbrukets och fiskets områden, har nämnda föreningar enligt av Kungl. Maj:t godkända avtal inrättat särskilda stiftelser till vilka överskottsmedlen skall inbetalas. För att förhindra en icke avsedd beskattning av de medel, som överföres till stiftelserna, föreslås i propositionen att föreningarna skall få njuta avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättningar till stiftelserna. Vidare föreslås att stiftelserna icke skall vara skattskyldiga för mottagna medel men att till föreningarna utbetalade stiftelsemedel skall upptagas som intäkt av rörelse hos föreningarna för det beskattningsår, då medlen kommit föreningen till godo.

Övannämnda författningsförslag är av följande lydelse.

F ö r s l a g

till

förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt äger skattskyldig njuta avdrag för belopp, som enligt särskilda av Kungl. Maj:t den 11 december 1953 god-

kända avtal mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., Svensk kötthandel, förening u. p. a., Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a., Sveriges Oljeväxtodlares Centralförening u. p. a. och Sveriges Oljeväxtintressenter, förening u. p. a., Västkustfisk, förening u. p. a., samt Sydkustfisk, förening u. p. a., å andra sidan, tillförts någon av de enligt avtalen bildade stiftelserna (konjunkturutjämningsfonder).

Såsom förutsättning för att avdrag enligt första stycket må åtnjutas för visst beskattningsår skall gälla, att medlen inbetalts till stiftelsen senast den dag den skattskyldige jämlikt bestämmelserna i 36 § taxeringsförordningen har att avlämna självdeklaration för beskattningsåret.

2 §.

Skyldighet att erlagga skatt för inkomst och förmögenhet föreligger icke för de i 1 § nämnda stiftelserna, såvitt angår i samma paragraf avsedda medel eller avkastning därav.

3 §.

Medel, vilka utbetalas från någon av de i 1 § nämnda stiftelserna till skattskyldig, för vilken avdragsrätt föreligger enligt 1 §, skola hos mottagaren upptagas såsom intäkt av rörelse för det beskattningsår, för vilket medlen tillgodoförts honom.

Vad i första stycket sägs angående av stiftelse till den skattskyldige utbetalade medel skall äga motsvarande tillämpning beträffande sådana stiftelsens medel, vilka eljest kommit den skattskyldige till godo.

4 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och skall äga tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställs år 1954.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

I en den 9 januari 1953 dagtecknad skrivelse har statens jordbruksnämnd gjort framställning om att vissa prisregleringsföreningar på jordbrukets och fiskets områden skall komma i åtnjutande av skattefrihet för inkomster, som de uppbär i sin prisreglerande eller därmed jämförliga verksamhet.

Över nämnda skrivelse har, efter remiss, yttranden avgivits av kammarrätten, riksskattenämnden, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle, Sveriges köpmannaförbund och Kooperativa förbundet), lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Hallands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Blekinge län ävensom Sveriges lantbruksförbund och Sveriges Fiskares riksförbund.

I syfte att förbereda propositionsarbetet har taxeringsintendenten E. Johansson fått i uppdrag att verkställa vissa undersökningar rörande prisregleringsföreningarnas inkomst- och skatteförhållanden. I en i augusti 1953 avgiven promemoria har han redovisat resultatet av dessa undersökningar.

Genom beslut den 11 december 1953 har Kungl. Maj:t godkänt *dels* särskilda avtal mellan statens jordbruksnämnd, å ena, samt Sveriges export- och importförening för ägg, förening u. p. a., Svensk kötthandel, förening u. p. a., Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a., Sveriges Oljeväxtodlares Centralförening u. p. a. och Sveriges Oljeväxtintressenter, förening u. p. a., Västkustfisk, förening u. p. a. samt Sydkustfisk, förening u. p. a., å andra sidan, *dels ock* stadgar för de av föreningarna bildade stiftelserna.

Vid statsrådsprotokollet har fogats avskrift av det med äggföreningen träffade avtalet (*Bilaga 1*) ävensom avskrift av stadgarna för den av föreningen bildade stiftelsen (*Bilaga 2*). Övriga avtal och stiftelseurkunder är upprättade efter i huvudsak samma mall.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet såvitt densamma ej framgår av här nedan intagna yttrande av departementschefen till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Statens jordbruksnämnds framställning, s. 3—12.

Remissyttrandena, s. 12—15.

Till stöd för de i propositionen framlagda förslagen har *departementschefen* anfört följande.

I följd av den prisreglerande verksamhet, som i överensstämmelse med av statsmakterna uppdragna riktlinjer bedrivs på jordbrukets och fiskets områden, har under senare år uppkommit vissa skattespörsmål, vilka ännu icke vunnit en definitiv reglering. Enligt nu tillämpad praxis torde de prisreglerande företagen i regel icke kunna påräkna skattefrihet för eventuella överskott å den prisreglerande verksamheten. Sålunda har föreningen Västkustfisk beskattats för ett belopp, som föreningen redovisat såsom behållning vid beskattningsårets utgång av de medel, vilka statens livsmedelskommision utbetalat till föreningen i form av pristillägg å överskottsfisk (RÅ 1952 not 734). Endast om de insamlade medlens karaktär av statsmedel klart framgår av vidtagna dispositioner torde skattefrihet kunna ifrågakomma. I detta hänseende må erinras om att Svenska spannmålsaktiebolaget förklarats icke vara skattskyldigt för redovisad nettobehållning å bolagets verksamhet, vilken nettobehållning inlevererats till statsverket (RÅ 1943 not 889).

Syftet med den föreliggande framställningen är att genom särskild lagstiftning öppna möjlighet för prisregleringsföreningarna att skattefritt fondera sådana under året uppsamlade prisregleringsmedel, vilka kvarstår oanvända vid beskattningsårets utgång. Jordbruksnämnden har understrukit, att en reduktion av dessa medel genom beskattning i högsta grad skulle motverka syftet med föreningarnas verksamhet och sannolikt framtvinga antingen ett nedläggande av verksamheten eller dess överförande i rent statlig regi.

Vissa remissinstanser har ansett att frågan om prisregleringsmedlens skatterättsliga behandling icke borde lösas nu utan i stället hänskjutas till övervägande av den utredning, som för närvarande är sysselsatt med en översyn av företagsbeskattningen. Man har motiverat detta ställningstagande med att här i själva verket vore fråga om vilken resultatutjämnning mellan olika år, som borde tillåtas i beskattningsavseende. Det synes dock knappast befogat att jämställa den prisreglerande verksamhet, som bedrivs av dessa föreningar, med vanlig förvärvsverksamhet. I den mån överskott uppstår å den prisreglerande verksamheten skall detta ju icke disponeras såsom vinstmedel utan skall kvarstå i föreningen och enligt statsmakternas direktiv användas i den prisreglerande verksamheten ett följande år. Det är sålunda icke fråga om utjämnning av vinster och förluster i egentlig mening. Enligt min mening föreligger därför inget hinder för att upptaga de nu aktuella skatteproblemen till särskild behandling.

Jordbruksnämnden har i första hand förordat en lagstiftning med det innehållet, att överskottet å den prisreglerande verksamheten generellt undantages från beskattning. Kammarrätten, riksskattenämnden och flertalet av de hörda länsstyrelserna har förklarat sig icke kunna tillstyrka en dylik allmän skattefrihetsregel. Därvid har särskilt framhållits, att man med en sådan lösning alltjämt komme att ställas inför åtskilliga frågor om den verkliga karaktären av de medel, som tillfördes föreningarna, där olika mellanformer kunde ge anledning till tvister. Vidare funnes icke tillräckliga garantier för att medel avseende den prisreglerande verksamheten icke kunde komma delägarna till godo. För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att en lagstiftning enligt detta alternativ sannolikt skulle nödvändiggöra en statlig kontroll över föreningarna, som av andra skäl icke kan anses önskvärd. Jag kan sålunda icke förorda en lösning efter dessa linjer. Ej heller finner jag förslaget, att riksskattenämnden skulle tilläggas befogenhet att efter prövning från fall till fall medgiva dispens från skattskyldighet vara en lämplig anordning.

Enligt det av jordbruksnämnden såsom huvudalternativ II betecknade förslaget skulle överskott å den prisreglerande verksamheten tillföras särskilda, för ändamålet inom vederbörande branscher bildade stiftelser, varvid avsättningarna till dessa stiftelser liksom de hos stiftelserna uppsamlade medlen och avkastningen därå skulle vara undantagna från beskattning. Detta alternativ har ur taxeringssynpunkt den påtagliga fördelen, att avdragsrätten anknytes till det objektiva kriteriet, att beloppet överförts till en stiftelse av angivet slag och några svårigheter för gränsdragningen uppkommer icke. Genom att meddela föreskrifter om att förening skall vara skyldig att som intäkt av rörelse upptaga från stiftelse utbetalade medel, erhålles vidare garantier för att skattefrihet icke kan ifrågakomma i andra fall än då medlen använts för att täcka eljest uppkommande underskott. Jag vill därför förorda, att den åsyftade särskilda regleringen av prisregleringsföreningarnas skattskyldighet för prisregleringsmedel kommer till stånd genom en lagstiftning, som i princip utformats i enlighet med detta alternativ.

I den inledningsvis omnämnda, av taxeringsintendenten Johansson upprättade promemorian har föreslagits, att erforderliga författningsbestämmelser sammanföres i en särskild förordning och att sålunda nu icke göres någon ändring i kommunalskattelagen och statsskatteförordningarna. I promemorian har hänvisats till att denna metod tidigare använts vid meddelandet av bestämmelser om särskilda skattefria avsättningar till vissa stiftelser inom skogsindustrien. Även om den nu tilltänkta lagstiftningen icke är avsedd att vara av samma tidsbegränsade natur som sistnämnda bestämmelser, finner jag dock det föreslagna arrangemanget lämpligt med hänsyn till att lagstiftningen är av speciell natur och endast berör ett fåtal skattskyldiga. En blivande författning i ämnet bör direkt anknyta till de av Kungl. Maj:t nu godkända avtalen. Skulle framdeles nya prisregleringsföreningar bildas, får frågan om en komplettering av lagstiftningen då upptagas till prövning.

Skattebestämmelserna bör i sak ha den innebörd, som förutsatts i de av Kungl. Maj:t godkända överenskommelserna. Sålunda bör vederbörande förening vid beräkning av nettointäkt av rörelse få åtnjuta avdrag med belopp motsvarande de medel som tillförts stiftelsen. Något krav på att inbetalningen till stiftelsen skall ha verkställts redan under beskattningsåret torde icke böra uppställas. Då inbetalningen skall avse det överskott, som kan ha uppkommit i den prisreglerande verksamheten, måste uppenbarligen föreningens bokslut föreligga, innan eventuell inbetalning kan till beloppet angivas. Ur taxeringssynpunkt torde det vara tillfyllest om inbetalningen är verkställd senast den dag föreningen har att avgiva allmän självdeklaration. Stiftelserna bör icke vara skattskyldiga till inkomst- eller förmögenhetsskatt för de medel, som enligt avtalen inbetalas till stiftelserna, eller för därav härflytande avkastning. Å andra sidan bör till vederbörande förening utbetalade medel upptagas hos föreningen som intäkt av rörelse för det beskattningsår, då medlen kommit föreningen till godo. De föreslagna bestämmelserna bör första gången tillämpas vid 1954 års taxering.

Att gåvoskatt icke ifrågakommer för de enligt avtalen överförda medlen torde ligga i sakens natur.

Till sist torde jag få beröra vissa speciella frågor, som reglerats i de mellan statens jordbruksnämnd och vederbörande föreningar träffade avtalen. Endast överskott å den prisreglerande verksamheten i egentlig mening är av sådan säregen natur, att en specialregel rörande beskattningen kan anses motiverad. Avtalen innehåller också direkt föreskrift om att de till stiftelse överförda medlen skall användas — förutom till att täcka de med stiftelsens förvaltning förenade kostnaderna — till att utjämna underskott i den av föreningen bedrivna prisreglerande verksamheten. Till stiftelse får sålunda icke överföras t. ex. de medel, som stärkelseföreningen avser att använda till rationaliseringsverksamhet inom föreningens arbetsområde, eller de medel, som oljeväxtföreningarna avsätter till viss försöks- och forskningsverksamhet på oljeväxtodlingens område. Huruvida avdrag vid taxeringen kan erhållas för dylika medel, blir alltså att bedöma enligt vanliga regler. Ehuru

föreskrift härom icke intagits i alla avtalen torde det ligga i sakens natur att vid bestämmande av överskottet å den prisreglerande verksamheten jämväl får inräknas eventuella ränteinkomster å uppsamlade prisregleringsmedel.

Avtalen innehåller särskilda bestämmelser om hur stiftelses tillgångar skall disponeras för den händelse stiftelsen upplöses. Upphör avtalet efter uppsägning skall stiftelsens tillgångar överföras till föreningen. I detta fall kommer sålunda medlen att vid detta tillfälle upptagas till beskattning hos föreningen. Inträder den situationen, att föreningens uppgift som statligt dirigerat prisregleringsorgan skulle upphöra, skall enligt föreskrift i avtalen de medel, som då inestår hos stiftelsen, användas på sätt Kungl. Maj:t bestämmer. I detta fall kan sålunda stiftelsens medel komma att utbetalas till annan än de ifrågavarande föreningarna. Frågan om skattskyldighet för sådana medel regleras icke av den nu förordade lagstiftningen utan denna fråga blir att bedöma enligt eljest gällande regler.

Utskottet. Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 8, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.

Stockholm den 26 januari 1954.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Heüman, Franzon, Gustaf Elofsson, Velander, Söderquist, Niklasson, Damström, Englund och Snygg; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Orgård, Sjölin, Jonsson i Skedsbygd, Brandt, Kollberg, Kärrlander, Henriks-son och Nilsson i Svalöv.